

PROGRAM WYCHOWAWCZY

IV LICEUM

OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO

im. Cypriana Kamila Norwida

w Białymstoku

na podstawie Ramowego Programu Wychowawczego

Miasta Białegostoku oraz

Podstawy Programowej Kształcenia Ogólnego dla
szkół ponadgimnazjalnych.

Przyjęty uchwałą Rady Pedagogicznej z

dn. 29.08.2014r.,

obowiązuje od dnia 1.09.2014 r.

Zawiera:

- I. Założenia ogólne.
- II. Cele i sposoby realizacji funkcji wychowawczej szkoły na fundamencie Ramowego Programu Wychowawczego Miasta Białegostoku oraz Podstawy Programowej Kształcenia Ogólnego dla szkół ponadgimnazjalnych:
 1. Rozwój jednostki i kształtowanie własnej osobowości, szczególnie kształtowanie takich postaw jak: uczciwość, wiarygodność, odpowiedzialność, wytrwałość, poczucie własnej wartości, szacunek dla innych, ciekawość poznawcza, kreatywność, przedsiębiorczość, kultura osobista, gotowość do uczestnictwa w kulturze, podejmowania inicjatyw oraz do pracy zespołowej.
 2. Wychowanie zdrowotne i proekologiczne.
 3. Wychowanie do życia w rodzinie.
 4. Rozwój społeczny przez: kształtowanie postaw patriotycznych i obywatelskich, rozwijanie szacunku dla dziedzictwa kulturowego własnego narodu i regionu a także postawy poszanowania dla innych kultur i tradycji (zapobieganie dyskryminacji).
 5. Wychowanie proeuropejskie, współpraca międzynarodowa.
 6. Rozwijanie samorządności uczniowskiej.
 7. Współpraca z rodzicami.
 8. Budowanie wizerunku szkoły.
 - I. Rola wychowawcy.
 - II. Wzorzec wychowanka.

Załącznik 1 - Tematyka godzin do dyspozycji wychowawców kl. I, II, III obowiązująca w danym roku szkolnym.

I. ZAŁOŻENIA OGÓLNE

Szkolny Program Wychowawczy oparty jest na rozumieniu człowieka jako osoby – istoty rozumnej i wolnej, zdolnej do miłości, powołanej do odkrywania prawdy i kierowania się ku dobru. Fundamentem programu są założenia pedagogiki personalistycznej. Liceum zapewnia każdemu uczniowi warunki niezbędne do jego rozwoju osobowego, przygotowuje do wypełniania obowiązków rodzinnych i obywatelskich opartych na zasadach wolności, demokracji, tolerancji i sprawiedliwości.

Działania wychowawcze szkoły obejmują wszystkich uczniów i nastawione są przede wszystkim na otwarcie ich na dobro, prawdę, piękno, na to, co przekracza przeciętną i zachęca do poszukiwania wzniosłych wartości i pozytywnych wzorców.

Wychowanie to skomplikowany proces kształtowania dojrzałej osobowości człowieka, w którym świadomie powinni brać udział przede wszystkim rodzice i szkoła. Pierwszymi współpracownikami rodziców są nauczyciele, którzy wychowują zarówno poprzez własne postawy jak i świadome działania. Treści przyswajanego materiału nauczania i sposób przekazu muszą uwzględniać najpełniejszy rozwój młodego człowieka obejmujący intelekt, uczucia, emocje, sferę duchową i dbałość o zdrowie. Dlatego Rada Pedagogiczna wypracowuje wspólny program wychowania, a oddziaływania wychowawcze wszystkich nauczycieli muszą być zbieżne.

Chcemy, aby proces wychowawczy w liceum służył przede wszystkim rozwijaniu u młodzieży poczucia odpowiedzialności, miłości ojczyzny oraz poszanowania dla polskiego dziedzictwa kulturowego przy jednoczesnym otwarciu na wartości kultur Europy i świata. Naszym zadaniem jest przygotowanie uczniów do życia w społeczeństwie i państwie demokratycznym. Program wychowawczy, przyjmując za podstawę rozumienie człowieka jako osoby, ma charakter realistyczny – jego podmiotem jest realny człowiek a celem realne relacje wiążące go z innymi osobami. Edukacja proponowana młodym ludziom jest integralna – bierze pod uwagę wszystkie sfery bytu ludzkiego oraz – permanentna, bo wymaga ciągłego rozwoju siebie i innych, także po zakończeniu edukacji szkolnej.

Szkoła w swej pracy wychowawczej zmierzać będzie do tego, aby jej uczniowie w szczególności:

1. znajdowali w szkole warunki wszechstronnego rozwoju osobowego (w wymiarze fizycznym, psychicznym, społecznym i duchowym);
1. poznawali zasady życia społecznego;
2. poznawali dziedzictwo kultury narodowej i dostrzegali je na tle kultury europejskiej i światowej;
3. ukształtowali właściwy system wartości (wychodząc od chrześcijańskiego systemu wartości łączyli go z uniwersalnymi zasadami etyki);
- 5) rozwijali w sobie dociekliwość poznawczą, ukierunkowaną na poszukiwanie prawdy, dobra i piękna w świecie;
1. mieli świadomość życiowej użyteczności edukacji szkolnej; umieli wykorzystać zdobytą wiedzę i byli gotowi do kontynuowania nauki na wyższym szczeblu edukacji oraz podjęcia pracy;
2. stawali się coraz bardziej samodzielni i dojrzały w dążeniu do dobra w wymiarze indywidualnym i społecznym, godząc umiejętność dążenia do dobra własnego z dobrem innych, wolność własną z wolnością innych;
3. poszukiwali, odkrywali i dążyli na drodze rzetelnej pracy do osiągnięcia życiowych celów i wartości ważnych dla odnalezienia własnego miejsca w świecie;
4. przyjmowali odpowiedzialność za własną naukę i rozwój;
5. uczyli się szacunku dla dobra wspólnego jako postawy życia społecznego;
6. kształtowali w sobie postawę dialogu, umiejętność słuchania innych i szanowania ich poglądów, aby umieli współdziałać w zespole i współtworzyć w szkole wspólnotę nauczycieli i uczniów; aby umieli rozwiązywać spory i konflikty za pomocą technik negocjacyjnych; 7. byli przygotowani do życia w rodzinie i państwie,
8. mieli równe szanse edukacyjne.

II. CELE I SPOSOBY REALIZACJI FUNKCJI WYCHOWAWCZEJ SZKOŁY NA FUNDAMENCIE RAMOWEGO PROGRAMU WYCHOWAWCZEGO MIASTA BIAŁEGOSTOKU

CELE:

- Rozwój jednostki i kształtowanie własnej osobowości, szczególnie kształtowanie takich postaw jak: uczciwość, wiarygodność, odpowiedzialność, wytrwałość, poczucie własnej wartości, szacunek dla innych, ciekawość poznawcza, kreatywność, przedsiębiorczość, kultura

osobista, gotowość do uczestnictwa w kulturze, podejmowania inicjatyw oraz do pracy zespołowej.

- Wychowanie zdrowotne i proekologiczne.
- Wychowanie do życia w rodzinie.
- Rozwój społeczny przez: kształtowanie postaw patriotycznych i obywatelskich, rozwijanie szacunku dla dziedzictwa kulturowego własnego narodu i regionu a także postawy poszanowania dla innych kultur i tradycji (zapobieganie dyskryminacji).
- Wychowanie proeuropejskie.
- Rozwijanie samorządności uczniowskiej.
- Współpraca z rodzicami.
- Budowanie wizerunku szkoły.

SPOSOBY REALIZACJI

1. Rozwój jednostki i kształtowanie własnej osobowości, szczególnie kształtowanie takich postaw jak: uczciwość, wiarygodność, odpowiedzialność, wytrwałość, poczucie własnej wartości, szacunek dla innych, ciekawość poznawcza, kreatywność, przedsiębiorczość, kultura osobista, gotowość do uczestnictwa w kulturze, podejmowania inicjatyw oraz do pracy zespołowej.

ZADANIA	OSOBY ODPOWIEDZIALNE	TERMIN
A. Integracja uczniów i przygotowanie do aktywnego uczestnictwa w życiu szkoły.		
Wprowadzenie w życie szkoły poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • Zapoznanie ze Statutem i Regulaminem Szkoły • Wybór samorządów klasowych • Zapoznanie z rolą pedagoga i psychologa szkolnego 	dyrekcja, wychowawcy klas, pedagog, psycholog szkolny	IX, X
Udział w szkolnych uroczystościach: <ul style="list-style-type: none"> • Święto Szkoły • Święto Niepodległości • Spotkanie opłatkowe (szkolne i klasowe) • Święto 3 Maja 	zgodnie z przydziałem czynności dodatkowych	cały rok
Udział w imprezach integracyjnych <ul style="list-style-type: none"> • Wybory uzupełniające do S.U. 	zgodnie z przydziałem czynności	cały rok

<ul style="list-style-type: none"> • „otrząsiny” klas I • prezentacje klas I • zajęcia integracyjne pt. „Budowanie i kształtowanie tożsamości grupy” • Mikołajki, Walentynki • Dyskoteki szkolne • Wycieczki szkolne • <u>Półwinki</u>, • <u>Studniówka</u> • <u>Pożegnanie absolwentów</u> 	<p>dodatkowych, pedagog, i psycholog</p>	
<p>B. Zapobieganie trudnościom w nauce i w adaptacji w środowisku szkolnym</p>		
Zapoznanie z WSO i PSO	wychowawcy, nauczyciele przedmiotu	IX
Prowadzenie lekcji na temat technik uczenia się.	wychowawcy, pedagog, psycholog, nauczyciele przedmiotu	cały rok
Objęcie szczególną opieką uczniów klas I;	Wychowawcy kl.I, wicedyrektorzy, pedagog	cały rok
Objęcie szczególną opieką uczniów z grup dyspersyjnych	pedagog, psycholog, nauczyciele pielęgniarka szkolna	cały rok
Dbłość o frekwencję na zajęciach.	wychowawcy	cały rok
<p>Ograniczanie stresu szkolnego poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jasne określanie zasad oceniania przez nauczycieli przedmiotu (w tym możliwości poprawiania ocen niedostatecznych ze sprawdzianów) - bieżące podawanie stopni do wiadomości ucznia. • życzliwą atmosferę na lekcjach • wprowadzenie „okresu ochronnego” dla uczniów kl. I (przez pierwsze dwa tygodnie września nie stawia się ocen niedostatecznych) - codzienne losowanie „szczęśliwego numeru” w dzienniku elektronicznym 	<p>wychowawcy,</p> <p>nauczyciele przedmiotu</p> <p>wicedyrektor</p>	cały rok
Informowanie rodziców o niepowodzeniach i osiągnięciach uczniów,	wychowawcy, nauczyciele przedmiotu	cały rok

wskazywanie możliwości rozwiązywania problemów .		
Pisemne informowanie rodziców o wynikach diagnozy w kl. I i wynikach matur próbnych	wychowawcy	trzy razy w roku
Stosowanie form indywidualnej pomocy uczniom wykazującym trudności w nauce.	nauczyciele przedmiotu, wychowawcy	cały rok
Umożliwianie uczniom zmiany profilu kształcenia w ciągu roku szkolnego i po jego zakończeniu (w miarę możliwości)	pedagog, wicedyrektorzy nauczyciele przedmiotów nauczanych w zakresie rozszerzonym w danej klasie	
Szczególna troska o uczniów objętych nauczaniem indywidualnym m.in. poprzez umożliwianie kontaktów z klasą na terenie szkoły, odwiedziny w domu.	wychowawcy wicedyrektor	cały rok
C. Rozwijanie indywidualnych zainteresowań ucznia.		
Poszerzenie oferty kół zainteresowań.	zainteresowani nauczyciele	cały rok
Prowadzenie zajęć dodatkowych w klasach maturalnych oraz zajęć pozalekcyjnych z wybranych przedmiotów według potrzeb i zainteresowań uczniów.	chętni nauczyciele	cały rok
Umożliwienie uczniom biorącym udział w olimpiadach, konkursach i zawodach sportowych rzetelnego przygotowania się do nich oraz nadrobienia zaległości poprzez indywidualne traktowanie zgodnie z Regulaminem Ucznia (rozdział 2)	wszyscy nauczyciele	cały rok
Urozmaicenie metod pracy z uczniem zdolnym <ul style="list-style-type: none"> • efektywne wykorzystanie pomocy naukowych • praca z tekstami źródłowymi, publicystycznymi, naukowymi • szersze wykorzystanie w nauce i 	wszyscy nauczyciele	cały rok

komunikacji technologii informacyjnej • praca metodą projektu		
Organizacja szkolnego etapu olimpiad i konkursów ze wszystkich przedmiotów.	dyrekcja, przewodniczący zespołów przedmiotowych	cały rok
Analiza i ocena wyników sprawdzianów opracowanych przez zespoły samokształceniowe.	przewodniczący zespołów przedmiotowych	cały rok
<u>Dokumentowanie pracy nauczyciela z laureatami i finalistami</u>	<u>nauczyciele przedmiotu</u>	<u>cały rok</u>
D. Motywowanie do twórczego rozwoju.		
Motywowanie uczniów do osiągania coraz większych sukcesów poprzez system nagród i stypendiów: <ul style="list-style-type: none"> • nagrody Rady Liceum • oraz nagrody za udział w konkursach i olimpiadach. • typowanie do stypendiów: Prezesa Rady Ministrów, MENiS, Prezydenta Białegostoku, Stowarzyszenia na rzecz Edukacji Estetycznej "Widok", itp. lub innych stypendiów fundowanych przez organizacje rządowe i pozarządowe, a także nominacje do statuetki Cypriana 	dyrekcja, Rada Liceum wychowawcy organizatorzy konkursów	cały rok
Upowszechnianie sukcesów uczniów i nauczycieli w gazetkach i fotogazetkach szkolnych oraz na szkolnej stronie internetowej i w mediach.	odpowiedzialni nauczyciele zgodnie z przydziałem obowiązków dodatkowych	cały rok
Propagowanie wszelkich form aktywności i przedsiębiorczości : praca w radiowęźle, Samorządzie Uczniowskim , Szkolnym Ośrodku Kariery i innych organizacjach	wychowawcy, nauczyciele wos, przedsiębiorczości pedagog, psycholog	cały rok
E. Urozmaicanie form pracy uaktywniających twórczo młodzież.		

Wykorzystywanie treści przedmiotowych do rozwijania umiejętności twórczego rozwiązywania problemów.	nauczyciele, wychowawcy	cały rok
Organizacja wycieczek integracyjnych, turystycznych, kulturalnych.	nauczyciele, wychowawcy	cały rok
Współpraca z organizacjami, klubami, związkami młodzieżowymi	nauczyciele, wychowawcy	cały rok
F. Kształtowanie umiejętności skutecznego komunikowania się i efektywnego współdziałania z innymi ludźmi.		
Kształtowanie odpowiedzialności za siebie i innych oraz dokonywane wybory moralne.	nauczyciele, wychowawcy	cały rok
Rozwijanie umiejętności wyrażania własnych poglądów, prezentacji własnego stanowiska oraz poszanowania poglądów innych ludzi.	nauczyciele, wychowawcy	cały rok
Kształtowanie postawy tolerancji dla odmienności rasowych, narodowych, światopoglądowych, wyznaniowych i kulturowych.	nauczyciele, wychowawcy	cały rok
Kształtowanie właściwych postaw wobec ludzi niepełnosprawnych	wychowawcy, pedagog, psycholog	cały rok
<u>Edukacja medialna - zagrożenia wynikające z użytkowania Internetu, wykorzystanie Internetu do nauki czy poszukiwania pracy, tworzenie materiałów multimedialnych.</u>	<u>nauczyciele informatyki, wychowawcy, pedagog, psycholog</u>	<u>cały rok</u>
G. Pomoc w rozwiązywaniu dylematów związanych z wyborem szkoły, studiów, zawodu i przestrzeganie przed minimalizowaniem aspiracji życiowych, przygotowanie do strategii uczenia się przez całe życie.		
Udział uczniów kl. III w zajęciach prowadzonych przez Szkolny Ośrodek Kariery, uczenie aktywnych metod	pedagog, psycholog nauczyciele przedsiębiorczości	cały rok

poszukiwania pracy.		
Udział w zajęciach na uczelniach wyższych.	wychowawcy, nauczyciele	cały rok
Spotkania ze studentami, pracownikami wyższych uczelni, przedstawicielami instytucji oświatowych.	wychowawcy dyrekcja	raz w roku
Współpraca z poradnią psychologiczno-pedagogiczną.	pedagog, psycholog	cały rok
Udział uczniów w Targach Pracy organizowanych przez Centrum Edukacji i Pracy OHP	pedagog, psycholog wychowawcy nauczyciel przedsiębiorczości	raz w roku
Udział klas III w Targach Edukacyjnych organizowanych na Politechnice Białostockiej	nauczyciele, wychowawcy	raz w roku
Dostarczanie uczniom informacji o szkołach wyższych i policealnych, a w szczególności o zasadach rekrutacji, kierunkach kształcenia, możliwościach zatrudnienia	pedagog, psycholog, wychowawcy, nauczyciele, bibliotekarze, nauczyciele informatyki	cały rok
Spotkania z przedstawicielami instytucji zajmujących się rynkiem pracy.	wychowawcy, pedagog, nauczyciel przedsiębiorczości	cały rok
Działalność "Szkołnego Ośrodka Kariery" Prowadzenie zajęć aktywizujących, przygotowujących uczniów do dalszego planowania kariery i podjęcia roli zawodowej	pedagog, psycholog nauczyciel przedsiębiorczości	cały rok
Prowadzenie akcji informacyjnej dotyczącej nowej matury (od 2014.), procedur maturalnych, zasad rekrutacji na wyższe uczelnie w kraju i za granicą	dyrekcja pedagog naucz. informatyki i bibliotekarze	cały rok
Przeprowadzanie matur próbnych w kl.III w celu diagnozy poziomu przygotowania uczniów do egzaminu i zaznajomienia z procedurami maturalnymi	dyrekcja nauczyciele przedmiotów maturalnych	III
H. Wprowadzanie młodego człowieka w świat kultury i sztuki.		

Edukacja filozoficzna.		
Spotkania z wybitnymi ludźmi kultury, sztuki, nauki, polityki .	bibliotekarze, nauczyciele	cały rok
Uczenie istnienia w kulturze poprzez organizowanie wyjść do kin, teatrów, muzeów.	odpowiedzialni nauczyciele zgodnie z przydziałem obowiązków dodatkowych	cały rok
Kształtowanie kultury bycia na co dzień.	Wszyscy nauczyciele	cały rok
Prowadzenie dodatkowych zajęć z etyki	dyrekcja, nauczyciel filozofii i etyki	cały rok
Rozwijanie troski o kulturę języka i odpowiedzialności za słowo.	Wszyscy nauczyciele	cały rok
I. Kształtowanie kultury osobistej uczniów.		
Dbłość o kulturę słowa w czasie zajęć szkolnych i przerw.	Wszyscy nauczyciele	cały rok
Kształtowanie postawy szacunku do starszych, w szczególności do dziadków, rodziców oraz do nauczycieli i rówieśników.	Wszyscy nauczyciele	cały rok
Kształtowanie szacunku i poczucie odpowiedzialności za wspólne dobro, w szczególności mienie szkoły.	Wszyscy nauczyciele	cały rok
Kształtowanie nawyków dbania o estetykę wyglądu własnego i najbliższego otoczenia.	Wszyscy nauczyciele	cały rok
Współpraca z rodzicami w kształtowaniu kultury młodzieży na co dzień.	Wszyscy nauczyciele	cały rok
J. Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów		
Budowanie atmosfery sprzyjającej wyrównywaniu szans edukacyjnych uczniów z różnych środowisk poprzez brak uprzedzeń i przejawów niesprawiedliwości lub dyskryminacji	dyrekcja wychowawcy pedagog, psycholog wszyscy nauczyciele	cały rok
Zapewnienie szans rozwoju uczniom o specjalnych potrzebach edukacyjnych, a	dyrekcja wychowawcy	cały rok

także uczniom szczególnie uzdolnionym.	pedagog, psycholog wszyscy nauczyciele	
Poznanie sytuacji materialnej i rodzinnej uczniów	wychowawcy pedagog	cały rok
Prowadzenie akcji informacyjnej o dostępnych formach pomocy dla uczniów (materialnej-stypendialnej, w postaci konsultacji , rozmów itp)	dyrekcja wychowawcy pedagog	cały rok
Praca "Komisji do spraw pomocy materialnej dla uczniów"	dyrekcja pedagog, odpowiedzialni nauczyciele zgodnie z przydziałem obowiązków dodatkowych	cały rok
Udział uczniów w dodatkowych zajęciach pozalekcyjnych lub zajęciach wyrównawczych w klasach III	wychowawcy nauczyciele prowadzący zajęcia	cały rok
Tworzenie w klasach grup pomocy koleżeńskiej	wychowawcy	cały rok

2. Wychowanie zdrowotne i proekologiczne.

ZADANIA	OSOBY ODPOWIEDZIALNE	TERMIN
A. Działalność informacyjna w dziedzinie promocji zdrowia i ochrony środowiska.		
Szerzenie działalności prozdrowotnej i proekologicznej na lekcjach wychowania fizycznego, biologii, geografii i innych	nauczyciele	cały rok
Prowadzenie gazetek ściennych i akcji plakatowych propagujących zdrowy styl życia, zachowania profilaktyczne i proekologiczne	pielęgniarka pedagog nauczyciele biologii, wf, geografii itp	cały rok
Zamieszczanie informacji prozdrowotnych i proekologicznych na szkolnym telebimie.	nauczyciele biologii, opiekun telebimu	cały rok
B. Edukacja żywieniowa.		

Zwracanie uwagi na prawidłowe odżywianie uczniom i ich rodzicom na godzinach wychowawczych i spotkaniach z rodzicami.	wychowawcy, bibliotekarze	cały rok
Organizacja spotkań z lekarzem, dietetykiem, pielęgniarką szkolną	opiekun PCK, wicedyrektorzy, pielęgniarka	cały rok
C. Propagowanie aktywnych form wypoczynku.		
Spotkania z przedstawicielami sportu.	nauczyciele wych. fizycznego	cały rok
Wystawy plakatów, książek, czasopism, itp.	bibliotekarze	cały rok
Organizowanie zajęć rekreacyjno - sportowych i turystycznych wspierających rozwój fizyczny. Organizowanie rozgrywek sportowych w ostatnim tygodniu nauki (dzień sportu)	nauczyciele wych. fizycznego	cały rok
D. Kształtowanie i promowanie zdrowego stylu życia.		
Kształtowanie postaw dbałości o własny rozwój fizyczny, sprawność organizmu oraz odpowiedzialności za ochronę własnego zdrowia.	nauczyciele wych. fizycznego	cały rok
Kreowanie i wskazywanie wzorców osobowych propagujących zdrowy styl życia	nauczyciele wych. fizycznego	cały rok
Realizacja Szkolnego Programu Profilaktyki.	pedagog, psycholog, wychowawcy	cały rok
Kształtowanie umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach (stres, presja, reklama) – szukanie pomocy.	pedagog, psycholog, wychowawcy	cały rok
Uczenie właściwego organizowania czasu wolnego.	pedagog, wychowawcy	cały rok
Rozwijanie działalności różnych form wolontariatu, PCK oraz współpraca młodzieży z innymi stowarzyszeniami.	zainteresowani nauczyciele, pedagog	cały rok
E. Podnoszenie poziomu kultury fizycznej i wyników w sporcie.		

Staranny dobór młodzieży do grup treningowych lekkoatletycznych, strzeleckich i gier zespołowych	trenerzy i nauczyciele wf	cały rok
Dbłość o frekwencję na treningach.	trenerzy i nauczyciele wf	cały rok
Udział młodzieży we wszystkich imprezach sportowych objętych kalendarzem	trenerzy i nauczyciele wf	cały rok
Organizowanie obozów sportowych uczniom klas sportowych.	trenerzy i nauczyciele wf	cały rok
Rozwój masowego sportu na terenie szkoły poprzez organizowanie zajęć pozalekcyjnych i zawodów sportowych.	nauczyciele wychowania fizycznego	cały rok
E. Bezpieczeństwo i higiena pracy.		
Omówienie i przestrzeganie zasad bhp, uaktualnienie planu ewakuacyjnego szkoły.	inspektor bhp, wicedyrektor	cały rok
Kontrolowanie miejsc pracy i nauki pod względem bhp.	wicedyrektor, inspektor bhp	cały rok
Utrzymywanie czystości i porządku na terenie szkoły.	sprzątaczkę, dyrektor, konserwatorzy	cały rok
Kontrola stanu technicznego budynku i urządzeń.	woźne, nauczyciele dyżurujący	dwa razy w roku
Egzekwowanie obowiązku zmiany obuwia przez uczniów.	nauczyciele, wychowawcy	cały rok
Pełnienie dyżurów przez nauczycieli w czasie przerw.	nauczyciele dyżurujący wicedyrektorzy	cały rok
Kształcenie umiejętności udzielania pierwszej pomocy.	pielęgniarka, nauczyciel Edb	na lekcjach Edb
Opieka zdrowotna	pielęgniarka szkolna	cały rok
F. Budzenie i rozwijanie szacunku do środowiska naturalnego człowieka.		
Poznanie współzależności między różnymi składnikami środowiska oraz zrozumienie przyczyn i skutków ingerencji człowieka w	nauczyciele biologii	na lekcjach biologii

świat przyrody.		
Organizowanie działań służących poprawie stanu środowiska w najbliższym otoczeniu: • Udział w akcji Sprzątanie Świata • porządkowanie posesji szkoły zgodnie z wyznaczonymi rejonami	nauczyciele biologii, wychowawcy	IX jesień, wiosna
Organizacja Olimpiady Przyrodniczej	zespół przyrodniczy	IV
Uczestnictwo klas w warsztatach ekologicznych.	zespół przyrodniczy	do uzgodnienia

3. Wychowanie do życia w rodzinie.

ZADANIA	OSOBY ODPOWIEDZIALNE	TERMIN
Wspieranie wychowawczej roli rodziny.		
A. Kształtowanie postaw prorodzinnych, prozdrowotnych i prospołecznych.	pedagog	cały rok
B. Kształtowanie pozytywnego stosunku do swojej płci.	pedagog	cały rok
Pomoc w kształtowaniu dojrzałości psychoseksualnej.	pedagog	cały rok
Rozwijanie umiejętności rozwiązywania problemów i pokonywania trudności związanych z okresem dorastania i dojrzewania.	pedagog	cały rok
Uczenie podejmowania dojrzałych i odpowiedzialnych decyzji.	pedagog, psycholog, wychowawcy	cały rok
Pomoc w przygotowaniu do pełnienia przyszłych ról małżeńskich i rodzicielskich.	pedagog, nauczyciele religii	cały rok
C. Uświadamianie roli rodziny w życiu człowieka, promowanie trwałych związków małżeńskich opartych na miłości, wierności, uczciwości, odpowiedzialności i współpracy.	pedagog, nauczyciele religii	cały rok

D. Przekazywanie rzetelnej wiedzy na temat zmian biologicznych, psychicznych i społecznych dostosowanych do wieku, potrzeb i poziomu rozwoju.	pedagog, psycholog nauczyciele biologii	cały rok
--	--	----------

4. Rozwój społeczny przez: kształtowanie postaw patriotycznych i obywatelskich, rozwijanie szacunku dla dziedzictwa kulturowego własnego narodu i regionu a także postawy poszanowania dla innych kultur i tradycji (zapobieganie dyskryminacji).

ZADANIA	OSOBY ODPOWIEDZIALNE	TERMIN
Kształtowanie postaw szacunku wobec godła i hymnu państwowego.	dyrekcja szkoły, nauczyciele	cały rok
Ukazanie wzorca państwa prawnego, funkcjonującego na podstawie mechanizmów demokratycznych.	nauczyciele historii i wos	cały rok
Obchody świąt państwowych i rocznic historycznych.	odpowiedzialni nauczyciele według przydziału obowiązków dodatkowych	cały rok
Kształtowanie umiejętności wykorzystywania wiedzy o zasadach ustroju RP do interpretacji wydarzeń życia publicznego.	nauczyciele historii i wos	cały rok
Kształtowanie umiejętności podporządkowania się wymogom procedur demokratycznych we wspólnym działaniu (np. w zespole klasowym, samorządzie uczniowskim)	wychowawcy, opiekun SU	cały rok
Organizowanie wycieczek do miejsc związanych z historią i tradycją naszego kraju.	nauczyciele wos, historii i wychowawcy	cały rok

Organizowanie ogólnoszkolnych debat dotyczących aktualnych tematów społeczno-politycznych.	nauczyciele wos	cały rok
Rozwijanie wiedzy o historii i kulturze własnego regionu.	nauczyciele historii	cały rok
Kształtowanie postawy odpowiedzialności za swoje działania ze szczególnym uwzględnieniem świadomości odpowiedzialności prawnej za używanie przemocy fizycznej i psychicznej, nielegalne kopiowanie plików internetowych, umieszczanie obraźliwych tekstów, zdjęć, filmów w Internecie.	pedagog szkolny, wychowawcy klas, nauczyciele technologii informacyjnej oraz informatyki	cały rok
Udział w lokalnych inicjatywach kulturalnych.	bibliotekarze, nauczyciele	cały rok
Kształtowanie nawyków interesowania się życiem społeczno-politycznym państwa i regionu.	nauczyciele wos, wychowawcy	cały rok

5. Wychowanie proeuropejskie, współpraca międzynarodowa

ZADANIA	OSOBY ODPOWIEDZIALNE	TERMIN
Zapoznanie z celami, podstawami ustrojowymi i instytucjonalnymi Unii Europejskiej oraz z zasadami funkcjonowania najważniejszych organizacji europejskich.	nauczyciele wos	cały rok
Rozwijanie postawy ciekawości, otwartości i tolerancji wobec innych kultur i obyczajów	wychowawcy, bibliotekarze, nauczyciele j. obcych	cały rok
Organizowanie wycieczek do państw Unii Europejskiej	wychowawcy dyrekcja	cały rok
Współpraca ze szkołami z państw UE.	zespół ds. współpracy międzynarodowej	cały rok

Nawiązanie nowych kontaktów w celu opracowania projektów współpracy z innymi szkołami UE (w ramach programów unijnych)	zespół ds. współpracy międzynarodowej	cały rok
Gromadzenie w bibliotece szkolnej literatury o państwach UE i o instytucjach unijnych	bibliotekarze	cały rok
Udział w szkoleniach i konferencjach dotyczących UE lub współpracy z innymi szkołami w ramach projektów unijnych	zespół ds. współpracy międzynarodowej	cały rok

6. Rozwijanie samorządności uczniowskiej.

ZADANIA	OSOBY ODPOWIEDZIALNE	TERMIN
A. Rozwijanie poczucia bycia współgospodarzem szkoły		
Współudział w realizowaniu zadań dotyczących działalności szkoły, np. opiniowanie programu wychowawczego szkoły i Wewnątrzszkolnego Systemu Oceniania.	wszyscy nauczyciele	cały rok
Umożliwienie składania Dyrekcji i Radzie Pedagogicznej propozycji dotyczących społeczności uczniowskiej.	wszyscy nauczyciele	cały rok
Stosowanie procedur demokratycznych w działalności społeczności uczniowskiej w wyborach opiekuna i przedstawicieli uczniów w SU, w wyborach przedstawicieli uczniów do Rady Liceum.	wszyscy nauczyciele	cały rok
Przeprowadzanie ankiet dotyczących życia szkoły.	wszyscy nauczyciele	cały rok
B. Działalność kulturalna, rozrywkowa i sportowa na terenie szkoły		
Organizacja imprez szkolnych, tj. „otręsin”, dyskotek i innych imprez rozrywkowych.	wszyscy nauczyciele	cały rok

Aktywna praca radiowęzła szkolnego.	opiekun radiowęzła	cały rok
Organizacja szkolnych rozgrywek sportowych przy współpracy z UKS „Czwórka”.	nauczyciele wf, wychowawcy	cały rok
Organizacja ogólnoszkolnych debat z udziałem uczniów, nauczycieli i zaproszonych gości na tematy dotyczące życia szkoły, miasta, kraju	nauczyciele, wychowawcy	cały rok
Organizacja spotkań z ludźmi kultury , koncertów, pokazów, itp.	nauczyciele, bibliotekarze, wychowawcy	cały rok
C. Współpraca z instytucjami i organizacjami społecznymi		
Współpraca ze szkołami norwidowskim	nauczyciele według przydziału obowiązków	cały rok
Współpraca z wybranymi gimnazjami	wszyscy nauczyciele	cały rok
Współpraca z Młodzieżowym Parlamentem Białostoczczyzny	nauczyciele według przydziału obowiązków	cały rok
Udział w spotkaniach, warsztatach poświęconych problematyce młodzieży, samorządności uczniowskiej, działalności charytatywnej, itp	nauczyciele według przydziału obowiązków	cały rok
Propagowanie aktywności w działaniu w różnych organizacjach na terenie miasta i dzielenie się doświadczeniami.	wszyscy nauczyciele	cały rok
Prowadzenie akcji charytatywnych, współpraca z odpowiednimi instytucjami, np. PCK, stowarzyszeniem „Droga”, Civitas Christiana.	wszyscy nauczyciele	cały rok

7. Współpraca z rodzicami.

ZADANIA	OSOBY ODPOWIEDZIALNE	TERMIN
A. Informowanie o wymaganiach dydaktyczno-wychowawczych szkoły oraz wynikach nauczania		
Spotkania z dyrekcją szkoły	dyrekcja	IX
„Wywiadówki”	wychowawcy	według harmonogramu pracy szkoły
Spotkania indywidualne lub dyżury nauczycielskie	wychowawcy, nauczyciele ucący	cały rok
Prowadzenie dziennika internetowego	wychowawcy, nauczyciele	cały rok
B. Rodzice – współtwórcami szkoły		
Działalność Rady Szkoły i Rady Rodziców	Przew. Rady Szkoły I Rady Rodziców.	cały rok
Uaktualnienie składu Rady Rodziców	Przew. Rady Rodziców	X
Pomoc w poprawie estetyki klas	Klasowe rady rodziców i wychowawcy	cały rok
Pomoc w organizowaniu imprez uczniowskich, m.in. studniówki i połówinek	klasowe rady rodziców i wychowawcy	cały rok
C. Spotkania z pedagogiem i psychologiem szkolnym		
Indywidualne spotkania poświęcone wybranym problemom pracy wychowawczej.	pedagog, psycholog szkolny	cały rok
Warsztaty dla rodziców.(wg harmonogramu)	pedagog, psycholog szkolny	W miarę potrzeb i możliwości
Prelekcje dla rodziców.	pedagog, psycholog szkolny	w miarę potrzeb

8. Budowanie wizerunku szkoły.

ZADANIA	OSOBY ODPOWIEDZIALNE	TERMIN
A. Organizacja uroczystości szkolnych		
Święto Szkoły	nauczyciele zgodnie z przydziałem czynności dodatkowych	X
Rozpoczęcie i zakończenie roku szkolnego	nauczyciele zgodnie z przydziałem czynności dodatkowych	IX, VI
Pożegnanie absolwentów szkoły	nauczyciele zgodnie z przydziałem czynności dodatkowych	<u>IV</u>
B. Prezentacja szkoły w środowisku uczniowskim oraz w Białymstoku		
Działalność radiowęzła szkolnego	opiekun radiowęzła	cały rok
Prowadzenie kroniki szkoły	nauczyciele zgodnie z przydziałem czynności dodatkowych	cały rok
Prowadzenie fotogazetek na I piętrze	nauczyciele zgodnie z przydziałem czynności dodatkowych	cały rok
Propagowanie osiągnięć szkoły za pośrednictwem środków masowego przekazu	nauczyciele zgodnie z przydziałem czynności dodatkowych	cały rok
<u>Informacje o szkole na Facebooku, szczególnie przed dniami otwartymi dla gimnazjalistów.</u>	nauczyciele zgodnie z przydziałem czynności dodatkowych	cały rok

Prezentacja pracy kół zainteresowań (spektakle, konkursy, olimpiady)	nauczyciele prowadzący koła	cały rok
Systematyczne prowadzenie szkolnej strony www	B. Szast i zespół redakcyjny strony internetowej IV LO	cały rok
Nagradzanie statuetką „Cypriana” uczniów, nauczycieli i osoby wyróżniające się w pracy na rzecz szkoły.	Kapituła, dyrekcja,	X
Organizacja „Dni otwartych IV LO” dla gimnazjalistów	dyrekcja, pedagog, opiekun SU	IV
Udział w Białostockim Forum Szkół	dyrekcja	IV

III. Rola wychowawcy.

Wychowawca klasy:

- a. staje się rzecznikiem ucznia zarówno wobec dyrekcji, innych nauczycieli jak i rodziców;
- b. współdziała dla dobra ucznia z rodzicami, nauczycielami uczącymi w klasie, pedagogiem szkolnym;
- c. poznaje uczniów przez obserwację, analizę dokumentów, rozmowy z uczniami, rodzicami, innymi nauczycielami, pedagogiem szkolnym;
- d. rozwija w wychowankach ich zdolności i umiejętności;
- e. motywuje ich do doskonalenia siebie, rozwija w uczniach poczucie własnej wartości;
- f. rozpoznaje problemy zespołu klasowego i indywidualne problemy ucznia;
- g. rozwija samorządność uczniów z zachowaniem demokratycznych procedur;
- h. prowadzi na bieżąco dokumentację – dzienniki lekcyjne, arkusze ocen.

IV Wzorzec wychowanka.

Zakłada się, że w wyniku systematycznego, skorelowanego i spójnego oddziaływania wychowawczego uczeń będzie:

- a. wyposażony w wiedzę i użyteczne w życiu umiejętności;
- b. kreatywny, wykazujący się
- c. dojrzały, dobrze przygotowany do życia w społeczeństwie;
- d. wiarygodny i uczciwy, umiejący żyć z innymi i dla innych, wierny przyjętym zasadom etycznym;
- e. gotowy do wzięcia na siebie odpowiedzialności za swoją przyszłość;

- f. z szacunkiem odnosił się do swego państwa i dbał o jego dobro;
- g. miał poczucie własnej wartości
- h. wytrwale dążył do postawionych sobie celów
- i. szanował polskie dziedzictwo kulturowe i będzie otwarty na wartości kultur Europy;
- j. przygotowany do wypełnienia swych obowiązków rodzinnych i obywatelskich;
- k. rozwiązywał problemy w twórczy sposób, posługiwał się technikami negocjacyjnymi w rozwiązywaniu konfliktów;
- l. skutecznie porozumiewał się z innymi, umiejętnie prezentując własny punkt widzenia i uwzględniając poglądy innych ludzi;
- m. efektywnie współdziałał w zespole, budując więzi międzyludzkie i działając skutecznie oraz zgodnie z obowiązującymi normami;
- n. poczuwał się do odpowiedzialności za własne zdrowie;
- o. troszczył się o czystość środowiska naturalnego;
- p. szanował godność własną i drugiego człowieka, był otwarty na dialog, umiał słuchać innych i rozumieć ich poglądy;
- q. kierował się w życiu takimi zasadami jak wolność, demokracja, sprawiedliwość, tolerancja.

Załącznik 1. Obowiązuje na rok szkolny 2016/2017.**PROPOZYCJA TEMATYKI GODZIN DO DYSPOZYCJI****WYCHOWAWCY KLASY****Klasy I***Moduł: Ja i świat wokół mnie.*

Blok tematyczny	Proponowane tematy	Zadania Programu Wychowa wczego IV LO	Cele wg Szkolnego Programu Profilaktyki
Lekcje organizacyjne i okazjonalne	Prawo szkolne – poznanie Statutu Szkoły, Regulaminu Ucznia, WSO.	1A, 1B	1.1
	Wspólne ustalenie tematyki godzin wychowawczych i kolejności ich realizacji.	1C	
	Samorządność – co to znaczy? - Wybór samorządu klasowego.	1A	
	Prezentacja klasy na Święto Szkoły.	1A	
	Mikołajki w klasie. (lub inne)	1A	
	Wigilia w gronie klasy i nauczycieli	1A	
	Klasowe biuro turystyczne – plany wycieczki.	2C	
	Porządkowanie posesji szkoły	2F	
	„Pora się obudzić” – analiza wyników nauczania i frekwencji w pierwszym semestrze.	1B	
	Ocenianie zachowania w pierwszym semestrze.	1B	
	Ocenianie zachowania w drugim semestrze.	1B	
Moja klasa (proponowany wymiar godzin- 2 - 3 godziny)	Poznajemy się i ustalamy zasady bycia ze sobą.	1A	
	W poszukiwaniu wartości –tworzymy kodeks zasad naszej klasy.	1A	
	Na dobry początek.	1A	
	Jesteśmy tacy różni a jednak podobni.	1A	

Moja szkoła (propono wany wymiar godzin- 3 - 4 godziny)	Ja i moja szkoła.	1C	
	Ja w mojej szkole.	1C	
	Szkoła - jaka mogłaby być?	1A	
	Reagowanie na oceny – krytykę i pochwałę	1B	
	Jak uzyskać dobre wyniki w nauce?	1B	
	Jak lepiej radzić sobie w szkole?	1B	
	Trudności szkolne – poszukiwanie rozwiązań.	1B	
	Jak sobie radzić ze stresem?	1B, 2D	3.1
Niepowt arzalny człowiek (propono wany wymiar godzin- 3 -4 godziny)	Obraz własnej osoby.	1D	1.2
	Jaki jestem?	1D	1.2
	Co to znaczy być sobą?	1C	2.6
	Akceptacja siebie (również jako osoby niepełnosprawnej), a obraz własnego ja.	1D	2.6
	Kim jestem?	1D	1.2
	Cechy dojrzałej osobowości.	2D	1.2
Moje wartości (propono wany wymiar godzin- 3 -4 godziny)	Cele życiowe a wartości.	1 I	1.4
	Porozmawiajmy o wartościach.	1 I	1.4
	Tęsknota za dobrem.	1 I	1.4
	Co to jest przyjaźń?	1 I	
	Życie rodzinne – wartości rodziny.	1 I	1.4
	Empatia a pomoc potrzebującym.	1 I	1.5
	Błogosławieństwa starego człowieka – o godną starość	1 I	3.6
	Wyrażanie szacunku.	1 I	
W kontakcie ze światem (propono wany	Warunki dobrego kontaktu między ludźmi.	1F	1.3
	Rozwiązywanie konfliktów.	1F	1.3
	Jesteśmy w kontakcie z innymi	1F	1.3
	Doskonalenie komunikacji.	1F	1.3

wymiar godzin- 3 4 godziny)	Konflikty w rodzinie.	1F	
	Jak radzić sobie w trudnych sytuacjach?	1F	
	Przeciwko stereotypom i uprzedzeniom.	1F	
	Asertywność- sztuka otwartego wyrażania własnych opinii i obrony swoich praw, bez odmawiania ich innym.	1F	1.6
Moja filozofia (propono wany wymiar godzin- 3 -4 godziny)	Żyj ekologicznie... Czyli jak i co możemy zrobić, aby żyć zdrowo i w czystym środowisku.	2A, 2F	
	Człowiek wobec przyrody.	2F	
	Udział w akcji Sprzątanie Świata	2A, 2F	
	Emigracja z Polski – prawo każdego Polaka czy dezercja? Czym jest patriotyzm?	4	
	Cudze chwalicie swojego nie znacie.	4	

KLASY II:

Blok tematyczny	Nr tematu	Tematy	Zadania Programu Wychowawczego IV LO	Cele Szkolnego Programu Profilaktyki
Lekcje organizacyjne, okazjonalne. Sprawy klasy.	1	Zapoznanie z dokumentami – Statut Szkoły, Regulamin Ucznia, WSO.	1 A 1 B	1.1
	2	Wybór samorządu klasowego.	1 A	
	3	Przygotowanie otrzęsin klas pierwszych.	1 A	
	4	Wigilia w gronie klasy i nauczycieli.	1 A	
	5	„Pora się obudzić”- analiza wyników nauczania i frekwencji w I semestrze.	1 B	
	6	Ocenianie zachowania w I semestrze.	1 B	
	7	Ocenianie zachowania w II semestrze.		
Umiejętności społeczne	1	Inny nie znaczy gorszy. Stereotypy i uprzedzenia.(rasa narodowość, religia)	1 F	
	2	Bycie tolerancyjnym nie znaczy bycie obojętnym.	1 F	
	3	Ludzie niepełnosprawni są wśród nas. Ich problemy i jak mogę im pomoc.	1 F	3.6
	4	Savoir-vivre na co dzień(nawyki kulturalnego zachowania)	1 I	1.3
	5	Spotkanie z wybitnymi ludźmi kultury.	1 H	1.2
	6	Kultura języka – język jako wyraz kultury osobistej i subkultury środowiska.	1 I	1.3
	7	Odpowiedzialność za słowo.	1 I	1.3

	8	Uzależnienie od Internetu - negatywne skutki psychiczne i fizyczne.	1 I	2.1
	9	„Cyber przemoc”. Anonimowość w Internecie. Przesłanki internetowe.	1 I	2.1
	10	Asertywność – sztuka otwartego wyrażania własnych opinii i obrony swoich praw, bez odmawiania ich innym.	1 F	1.6
	11	Umiejętność komunikowania się w grupie.	1 F	1.3
Dr og a do su kc es	1	Kim chcę być? Moja wartość.	1 I	1.2
	2	Wywieranie wpływu na innych.	1 F	1.3
	3	Rozwiązywanie konfliktów międzyludzkich.	1 F	1.3
	4	Praca w zespole(role w grupie, odpowiedzialność).	1 F	1.3
	5	Konsekwentne dążenie do celu. Pokonywanie trudności.	1 F	1.4
	6	Moje możliwości i plany.	1 F	1.4
	7	Izolacja społeczna.	1 F	1.3
	8	Pomóż sobie! Techniki relaksacyjne i regeneracyjne.	2 D	3.5
W yc zdr ho ow wa ot nie ne	1	Żyj zdrowo! Nasze zdrowie zależy od nas samych.	2 D	3.7
	2	Bulimia i anoreksja- to nie wstyd.	2 B 2 D	3.1

	3	Narkomania – dramat współczesnego człowieka.	2 D	2.2
	4	Zachowania ryzykowne i zachowania bezpieczne a możliwość zakażenia wirusem HIV.	2 D	2.1
	5	Nałogi, złe nawyki-nie!. Zdrowy styl życia –tak!	2 D	3.2 2.3
	6	Choroby cywilizacyjne- jak ich uniknąć?	2 D	2.1 3.1
Ja w Pol sce , Eu ro pie i św iec ie.	1	Tożsamość człowieka.	4	
	2	Dziedzictwo kulturowe naszego regionu.(bogactwo kulturowe, różnorodność). Czy to jest nasz atut?	4	
	3	Polak i Europejczyk- stereotypy i uprzedzenia.	5	
	4	Wychowanie międzykulturowe - pozytywne nastawienie do odmienności.	5	
	5	Moje możliwości a praca poza granicami.	5	

KLASY III:

Blok tematyczny	Nr tematu	Tematy	Zadania Programu Wychowawczego IV LO	Cele Szkolnego Programu Profilaktyki
Sprawy klasy.	1	Przypomnienie podstawowych zasad organizacji egzaminu dojrzałości w 2010 r., standardów egzaminacyjnych, zapoznanie z harmonogramem egzaminów maturalnych w 2010r	1 A	
	2	Omówienie zmian w Regulaminie Ucznia i przypomnienie innych dokumentów dotyczących prawa szkolnego.	1 A, I B	1.1

	3	Sprawdzenie zgodności dokumentacji uczniów ze stanem faktycznym.	1 A	
	4	Organizacja Wigilii klasowej	1 A	
	5	Przygotowania do Studniówki.	7 B	
	6	Organizacja egzaminu maturalnego – przypomnienie najważniejszych zasad zawartych w instrukcji maturalnej	1 A	
	7, 8	„Pora się obudzić”- analiza wyników nauczania i frekwencji w I i II semestrze.	1 B	
	9	„ Łza się w oku kręci...” - pożegnanie ze szkołą	8 B	
Sp ołe cze ńst wo	1	Terroryzm i inne zagrożenia współczesnego świata		
	2	Nałogi, złe nawyki. Jak być asertywnym wobec osób namawiających nas do spróbowania różnorodnych używek	2 A, 2 D	II.1, III.7
	3	Choroby cywilizacyjne – jak im sprostać?	2 A	III.1, III.4, III.5
	4	Czy nasze szanse edukacyjne są równe wobec innych?	1 B, 1 J	
	5	Młode pokolenie i nasza rola w zmieniającym się świecie.	4, 5	III.6
	6	Wydarzenia w Polsce i na świecie – dyskusja, wymiana opinii.	4	
	7	Czy jesteśmy tolerancyjni wobec odmienności rasowych, narodowych, światopoglądowych, wyznaniowych i kulturowych	1 F	
Na sza prz ysz łość	1	Jak skutecznie przygotować się do egzaminu maturalnego	1 B, 1 C	
	2	Dlaczego warto brać udział w konkursach i olimpiadach przedmiotowych?	1 C, 1 D	II.6, II.7
	3	Udział w „ Salonie maturzystów” lub w „ Targach edukacyjnych”; poznanie zasad rekrutacji na wyższe uczelnie.	1 G	
	4	Dorosłość to wolność czy odpowiedzialność?	1 F, 1 G	I.5, I. 6.
	5	Moje wybory życiowe i ich konsekwencje	1 F	I.4

	6	Jak zaplanować i pokierować własną karierą	1 G	I.4
	7	Moja rola w rodzinie i społeczeństwie	3 A, 3 B	II.6, II.7
	8	Moja skala wartości cenionych w małżeństwie	3 A, 3 B, 3C	
	9	Co to znaczy „być dobrym rodzicem?”. Odpowiedzialne rodzicielstwo.	3 B, 3C, 3D	I.5

Ponadto nauczyciel powinien realizować te treści ścieżek edukacyjnych oraz szkolnego programu profilaktyki, które nie zostały wcześniej omówione w danej klasie oraz tematy wynikające z potrzeb uczniów.